

Arkivfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2004/05:124 Arkivfrågor med följdmotioner samt motioner från allmänna motionstiden 2002, 2003 och 2004.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att inrätta ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet och välkomnar att uppdraget ska inriktas på arkivpedagogik.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet. Dessa förslag rör vitt skilda frågor på arkivområdet såsom

- samverkan mellan de statliga arkiven och Svenska kyrkans arkiv respektive handikapporganisationerna,
- ökad delaktighet för medborgarna i kulturarvsinstitutionernas verksamhet,
- ökad nationell samordning av ABM-arbetet,
- översyn av principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv,
- åtgärder för att främja uppbyggnaden av idrottsarkiv,
- ett samiskt centralarkiv i Jokkmokk,
- Riksarkivets ansvar för nationella och andra språkliga minoriteter,
- utökning av Riksarkivets tillsynsverksamhet,
- kompetensförsörjningen vid arkivmyndigheterna,
- lokaliseringen av ett migreringsprojekt vid Statens ljud- och bildarkiv och
- resursförstärkning på arkivområdet.

Med hänvisning till att regeringen nyligen gett Riksarkivet i uppdrag att redovisa de åtgärder som är nödvändiga för att man på lång sikt ska kunna bevara digitala handlingar avstyrker utskottet motionsförslag om en långsiktig plan för att bevara digitalt material.

Motionsförslag om SVAR:s (Svensk arkivinformation) uppgifter och finansiering avstyrks med hänvisning till att tillfälliga över- och underskott kan uppkomma över åren i en avgiftsfinansierad verksamhet och att det ankommer på Riksarkivet att kontinuerligt följa verksamheten vid SVAR. Vidare avstyrks ett motionsförslag som syftar till att Riksarkivet inte ska få lägga ut kyrkoböcker på Internet och därmed konkurrera med ett privat företag. Utskottet påminner om att de statliga arkivens uppgift är att tillgängliggöra och tillhandahålla material ur sina samlingar.

Slutligen avstyrks motionsförslag som syftar till att regeringen ska låta utreda förutsättningarna för att Sverige ska tillträda Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet. Utskottet hänvisar till att ett sådant arbete redan pågår.

I betänkandet finns 13 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Begäran om arkivproposition.....	9
Ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet.....	9
Ökad tillgänglighet genom samverkan.....	11
Svenska kyrkans arkiv.....	11
Handikappades tillgång till arkiven.....	13
Ökad delaktighet för medborgarna i kulturarvsinstitutionernas verksamhet	15
ABM-samverkan.....	16
Långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information.....	18
Bevarande av e-post.....	20
Samverkan mellan statliga och kommunala arkiv.....	21
Enskilda arkiv.....	22
Principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv.....	22
Idrottsarkiv.....	24
De nationella minoritetsspråken och arkiven.....	26
Det statliga arkivväsendet – arkivmyndigheternas organisation och	
verksamhet.....	28
SVAR:s uppgifter och finansiering.....	29
Konkurrensfråga.....	31
Utökning av Riksarkivets tillsynsverksamhet.....	33
Avgifter för tillhandahållande och tillsyn.....	34
Avgifter vid leveranser av arkivmaterial.....	35
Kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna.....	35
Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet.....	37
Lokalisering av migreringsprojekt.....	38
Förslag om resursförstärkning av arkivområdet.....	40
Reservationer.....	41
1. Svenska kyrkans arkiv, punkt 3 (m, fp, kd, c).....	41
2. Handikappades tillgång till arkiven, punkt 4 (m, fp, kd, c).....	41
3. ABM-samverkan, punkt 6 (kd).....	42
4. Långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information,	
punkt 7 (m, fp, kd, c).....	43
5. Principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv, punkt 9 (m,	
fp, kd, c).....	43
6. Idrottsarkiv, punkt 10 (kd).....	44
7. De nationella minoritetsspråken och arkiven, punkt 11 (fp, c).....	45
8. Konkurrensfråga, punkt 13 (m, fp).....	45
9. Kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna, punkt 15 (fp, kd).....	46
10. Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet, punkt	
16 (m, fp, kd, c).....	46
11. Lokalisering av migreringsprojekt, punkt 17 (c).....	47
12. Förslag om resursförstärkning av arkivområdet, punkt 18 (kd).....	48
13. Förslag om resursförstärkning av arkivområdet, punkt 18 (c).....	48

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag.....	50
Propositionen.....	50
Följdmotioner.....	50
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	53

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Begäran om arkivproposition**

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr362 yrkande 4.

2. **Ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att inrätta ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:124.

3. **Svenska kyrkans arkiv**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr7 yrkande 1, 2004/05:Kr9 yrkande 3 och 2004/05:Kr10 yrkande 2.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

4. **Handikappades tillgång till arkiven**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr7 yrkande 2, 2004/05:Kr9 yrkande 5 och 2004/05:Kr10 yrkande 4.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

5. **Ökad delaktighet för medborgarna i kulturarvsinstitutionernas verksamhet**

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr285.

6. **ABM-samverkan**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr369 yrkande 1, 2003/04:Kr387 yrkande 1 och 2004/05:Kr8 yrkande 5.

Reservation 3 (kd)

7. **Långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr309, 2002/03:Kr353, 2004/05:Kr7 yrkande 3, 2004/05:Kr8 yrkande 3, 2004/05:Kr9 yrkande 1 och 2004/05:Kr327.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

8. **Bevarande av e-post**

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr372 yrkande 9 och 2003/04:Kr327 yrkande 12.

9. **Principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv**

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr9 yrkande 6.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

10. Idrottsarkiv

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr284, 2002/03:Kr327, 2004/05:Kr8 yrkande 2 och 2004/05:Kr365 yrkande 16.

Reservation 6 (kd)

11. De nationella minoritetsspråken och arkiven

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr308, 2004/05:Kr9 yrkande 4 och 2004/05:Kr10 yrkande 3.

Reservation 7 (fp, c)

12. SVAR:s uppgifter och finansiering

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr348, 2002/03:Kr349, 2002/03:Kr351, 2002/03:Kr369 yrkande 7, 2003/04:Kr369 och 2004/05:Kr328.

13. Konkurrensfråga

Riksdagen avslår motion 2004/05:Kr7 yrkande 4.

Reservation 8 (m, fp)

14. Utökning av Riksarkivets tillsynsverksamhet

Riksdagen avslår motion 2002/03:Kr352.

15. Kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Kr372 yrkande 7, 2004/05:Kr8 yrkande 1 och 2004/05:Kr9 yrkande 2.

Reservation 9 (fp, kd)

16. Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr340 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:Kr362 yrkande 3.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

17. Lokalisering av migreringsprojekt

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr220, 2004/05:Kr235, 2004/05:Kr253 och 2004/05:Kr313.

Reservation 11 (c)

18. Förslag om resursförstärkning av arkivområdet

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Kr8 yrkande 4 och 2004/05:Kr10 yrkandena 1, 5 och 6.

Reservation 12 (kd)

Reservation 13 (c)

Stockholm den 26 april 2005

På kulturutskottets vägnar

Lennart Kollmats

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lennart Kollmats (fp), Lars Wegendal (s), Kent Olsson (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Gunilla Tjernberg (kd), Peter Pedersen (v), Nikos Papadopoulos (s), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Matilda Ernkrans (s), Göran Persson i Simrishamn (s), Anna Lindgren (m), Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s), Rossana Dinamarca (v), Inger Nordlander (s), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2004/05:124 Arkivfrågor,

dels motioner väckta med anledning av propositionen samt motioner väckta under allmänna motionstiden 2002, 2003 och 2004.

Utskottets överväganden

Begäran om arkivproposition

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande med krav på att regeringen snarast ska lägga fram en arkivproposition.

Motionen

I motion Kr362 (kd) erinrar motionärerna om att Arkivutredningen överlämnade sina förslag till regeringen 2002. Betänkandet har därefter remissbehandlats. Motionärerna bakom motionen föreslår att regeringen snarast ska presentera en proposition i frågan (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Motionen väcktes under allmänna motionstiden 2004. En proposition om arkivfrågor föreligger nu och är föremål för utskottets ställningstagande i detta betänkande. Motionsyrkandet är således tillgodosett. Därmed bör riksdagen avslå motion Kr362 (kd) yrkande 4.

Ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att ett nytt tidsbegränsat nationellt uppdrag ska inrättas inom det arkivpedagogiska området.

Propositionen

I propositionen framhålls att arkiven utgör en viktig källa till kunskap och information om vårt samhälle och dess utveckling. Genom att allmänna handlingar finns i offentliga arkiv och omfattas av handlingsoffentlighet skapas möjligheter till insyn i förvaltningen. Arkivmaterialet används av forskare, myndigheter och institutioner likaväl som av en bred allmänhet.

Mot bakgrund av den stora betydelse som arkiven har från såväl demokrati- som forsknings- och kulturarvssynpunkt är det enligt regeringens bedömning viktigt att arkivmyndigheterna fortsätter arbetet för att öka intresset för och tillgängligheten till arkivmaterialet. Det är betydelsefullt att arkivmyndigheterna definierar vilka skilda behov och förväntningar som

olika grupper av brukare har på arkiven. En aktiv kommunikation med brukarna kan öka kunskapen om olika målgruppers önskemål och krav och därmed göra det lättare att bedöma vilka olika åtgärder som erfordras.

För att motverka att grupper i samhället ställs utanför på grund av att de t.ex. saknar tillräcklig teknikkunskap bör arkivmyndigheterna genom bl.a. pedagogiska insatser utveckla lättillgängliga sökmedel m.m. Vidare bör arkivmyndigheterna i ökad omfattning samarbeta med landets övriga kulturarvsinstitutioner för att finna en gemensam strategi för tillgängliggörande av digital information. Digitalisering bör enligt regeringens uppfattning kombineras med förtecknings- och vårdinsatser samt med ett ökat samarbete vad gäller registreringsprinciper och standardisering inom kulturarvssektorn.

Regeringen understryker betydelsen av arkivpedagogiska insatser som ett medel för att nå en bredare och yngre publik. Det arkivpedagogiska arbetet syftar bl.a. till att lära barn och ungdomar att efterforska och sammanställa information och därmed till att själva bygga upp kunskap och ett källkritiskt förhållningssätt. Det arkivpedagogiska arbetet bör även riktas mot olika grupper i samhället, t.ex. människor med annan kulturell bakgrund än den svenska, personer med funktionshinder och teknikovana.

Regeringen anser att det arkivpedagogiska arbetet inom arkivområdet bör stärkas. Detta gäller hela arkivsektorn. Det finns i dag både statliga och icke-statliga arkiv som har utarbetat metoder för arkivpedagogiskt arbete. Som ett led i denna process föreslår regeringen att ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inrättas på arkivområdet med inriktning mot arkivpedagogik fr.o.m. 2006. Genom ett nationellt uppdrag kan det arkivpedagogiska arbetet stärkas och utvecklas. Kunskap och erfarenheter från uppdraget ska spridas runtom i landet och bidra till att inspirera olika arkivinstitutioner till insatser på området. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2006 återkomma till riksdagen med förslag att 1 miljon kronor anvisas för uppdraget. Mot bakgrund av att regeringen i propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3) förordat att nationella uppdrag ges till icke-statliga institutioner och verksamheter avser regeringen att för perioden 2006–2008 ge detta uppdrag till ett enskilt arkiv. Regeringen avser att återkomma när det gäller mottagare av uppdraget.

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen vill utskottet understryka vikten av att våra arkiv är tillgängliga inte minst av demokratiska skäl – men även för att underlätta medborgarnas och forskarnas möjligheter att komma i kontakt med och känna samhörighet med kulturarvet. Denna inställning har uttryckts i de av riksdagen antagna kulturpolitiska målen. Jämlikhetsmålet syftar till att alla ska kunna bli delaktiga i kulturlivet och i kulturupplevelser, medan kulturarvsmålet syftar till att kulturarvet ska bevaras och brukas. Det förslag som regeringen nu lagt fram om ett tidsbegränsat nationellt uppdrag på arkivområdet ligger således väl i linje med de kulturpolitiska målen och komplette-

rar raden av nationella uppdrag som inrättats inom kulturområdet i övrigt. Med hänsyn till att arkiven inte är lätt tillgängliga för alla och att vissa grupper därför kan känna sig utestängda från dem välkomnar utskottet förslaget att det nya nationella uppdraget kommer att inriktas på arkivpedagogik. Det är utskottets förhoppning att den institution som regeringen väljer ut för det nationella uppdraget ska kunna bidra till hela arkivväsendet med sitt kunnande och sina idéer och därmed fullfölja grundtanken bakom tillkomsten av de nationella uppdragen.

Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag.

Ökad tillgänglighet genom samverkan

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet anser i likhet med regeringen att arkivinstitutionerna bör samverka sinsemellan och med andra kulturinstitutioner, folkbildningen och skolan.

Propositionen

Regeringen anser att det är viktigt med samverkan inom arkivsektorn. Statliga, kommunala och enskilda arkivinstitutioner bör samverka för att på bästa sätt utnyttja tillgängliga resurser och ta vara på kunskap och erfarenheter i strävan efter ökad tillgänglighet. Av samma skäl är det viktigt att arkivinstitutionerna samverkar med andra kulturinstitutioner, folkbildningen och skolan. Genom samverkan i den lokala och regionala miljön i form av t.ex. nätverk eller centrumbildningar kan olika verksamheter utveckla gemensamma projekt. I det sammanhanget ska också landsarkivens roll som regional kulturinstitution och samverkanspart för olika regionala och lokala aktörer lyftas fram.

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

Svenska kyrkans arkiv

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om samverkan mellan de statliga arkiven och Svenska kyrkans arkiv avstyrks av utskottet med hänvisning bl.a. till att parterna redan samverkar.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Efter det att relationen mellan Svenska kyrkan och staten ändrades och Svenska kyrkan från att ha varit en statskyrka fick en ny associationsform som registrerat trossamfund gäller olika regelsystem för de handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan.

Offentlighetsreglering gäller handlingar som avser områden där kyrkan utför viktiga samhällsuppgifter, nämligen verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen (1990:1144) samt fördelning och användning av den statliga ersättning som Svenska kyrkan erhåller enligt lagen (1988:950) om kulturminnen, dvs. den kyrkoantikvariska ersättningen. Handlingsoffentligheten regleras i sekretesslagen (1980:100) och i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan (10 §).

Svenska kyrkans handlingar i övrigt omfattas av en inomkyrkligt reglerad handlingsoffentlighet enligt lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan (11 §).

Enligt arkivlagen ska de statliga arkivmyndigheterna sköta tillsynen över att Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar fullgör sina skyldigheter då det gäller handlingar som förvaras med stöd av lagen (1999:288) om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m. Riksarkivets instruktion (1995:679) anger att Riksarkivet är arkivmyndighet för Svenska kyrkan i detta avseende.

Här kan även nämnas att folkbokföringsreformen innebar att den svenska folkbokföringen från den 1 juli 1991 fördes över från Svenska kyrkan till en civil myndighet, nämligen Skatteverket. Äldre folkbokföringsmaterial från åren 1895 till 1991 flyttas efterhand över från pastorsämbetena till landsarkiven.

Motionerna

I tre motioner behandlas frågor om samverkan mellan de statliga arkiven och Svenska kyrkans arkiv.

Moderaterna framhåller i motion Kr7 att de kyrkliga arkiven är av nationellt intresse även efter det att kyrkan skilts från staten. Den nationella arkivpolitiken bör därför även avse kyrkliga arkiv. Partiet föreslår att Riksarkivets och landsarkivens uppdrag att göra arkivmaterial tillgängligt också ska innefatta ett samarbete med de kyrkliga arkiven (yrkande 1).

Folkpartiet nämner i sin motion Kr9 att de kyrkliga arkiven successivt förs över till landsarkiven men att det kan dröja många år innan det arbetet är slutfört. Partiet föreslår att de statliga arkiven ska etablera ett samarbete med de kyrkliga arkiven (yrkande 3).

Även Centern föreslår i sin motion Kr10 att samarbetet mellan de statliga arkiven och Svenska kyrkan ska stärkas (yrkande 2).

Motionärerna bakom samtliga tre motioner framhåller att den kompetens som prästerna och personalen på pastorsexpeditionerna har då det gäller arkivfrågor bör tas till vara.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats i det föregående har de statliga arkiven enligt lag viss samverkan med Svenska kyrkan även efter relationsförändringen mellan kyrkan och staten. Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att de statliga arkiven samverkar med alla typer av kommunala och enskilda arkivinstitutioner, kulturinstitutioner etc., däribland även med Svenska kyrkan. Det arkivmaterial som förvaras i Svenska kyrkans arkiv är och kommer även framgent att vara av stort intresse för forskarna. Något initiativ från riksdagens sida i fråga om de kyrkliga arkiven är enligt utskottets mening inte påkallat. Utskottet avstyrker därför motionerna Kr7 (m) yrkande 1, Kr9 (fp) yrkande 3 och Kr10 (c) yrkande 2.

Handikappades tillgång till arkiven

Utskottets förslag i korthet

Tre motionsyrkanden med begäran om handikappades tillgång till arkiven avstyrks.

Jämför reservation 2 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Riksdagen beslutade år 2000 om en nationell handlingsplan för handikappolitiken.¹ En av grundprinciperna för handikappolitiken är att handikapperspektivet ska genomsyra alla samhällssektorer.

Myndigheternas skyldigheter på det handikappolitiska området har reglerats i förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Förordningen, som började gälla den 1 september 2001, föreskriver att de statliga myndigheterna ska utforma och bedriva sin verksamhet med beaktande av de handikappolitiska målen och särskilt verka för att deras lokaler liksom deras verksamhet och information är tillgänglig. För att genomföra detta ska myndigheterna inventera vilka hinder som skapar otillgänglighet och upprätta handlingsplaner för att komma till rätta med dessa problem.

Regeringen avser att i en skrivelse till riksdagen i januari 2006 redogöra för hur arbetet med att genomföra den nationella handlingsplanen för handikappolitiken framskrider. Regeringen har därför gett Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet i uppdrag att inom sina respektive områden genomföra omvärldsanalyser i syfte att belysa de processer inom kultursektorn som påverkar möjligheterna att uppnå de handikappolitiska målen.

Bland de kulturpolitiska målen syftar det s.k. jämlikhetsmålet till att alla ska få möjlighet till delaktighet i kulturlivet.

¹ Prop. 1999/2000:79, ytr. 1999/2000:KrU4y, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240.

Motionerna

I tre motioner behandlas frågor som rör handikappades tillgång till arkiv.

I motion Kr7 föreslår Moderaterna att Riksarkivet ska få i uppdrag att tillsammans med handikapporganisationerna kartlägga hur landets arkiv kan bli mer tillgängliga för funktionshindrade (yrkande 2).

Folkpartiet föreslår i motion Kr9 att Riksarkivet och landsarkiven ska inleda ett samarbete med handikapporganisationerna för att ge funktionshindrade bättre möjlighet att ta del av arkivens material (yrkande 5).

Även Centerpartiet föreslår i motion Kr10 ett närmare samarbete mellan arkiv och handikapporganisationer för att utröna hur personer med funktionshinder ska bli mer delaktiga av den information som finns i arkiven (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill nu liksom vid flera tidigare tillfällen understryka vikten av att funktionshindrade är delaktiga i kulturen. Detta synsätt gäller givetvis även arkivområdet. I propositionen framhåller regeringen betydelsen av att arkiven når ut till nya grupper och att tillgängligheten till arkivmaterialet ökar. Regeringen menar att ett aktivt utbyte av information med brukarna kan öka kunskapen om olika målgruppers önskemål och krav och därmed göra det lättare att bedöma vilka åtgärder som erfordras. Det kan handla om att handikappanpassa institutionerna, att utforma användarvänliga söksystem etc. (prop. s. 7). Utskottet instämmer i regeringens bedömning och konstaterar att den inte står i strid med motionärernas syn på samverkan mellan de statliga arkiven och handikapporganisationerna.

Här bör även nämnas att Riksarkivets skyldigheter på det handikappolitiska området klart framgår av förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken. Myndigheterna ska, när det finns anledning till det, samråda med Handikappombudsmannen om hur insatserna ska utformas. Det kan tilläggas att det givetvis står arkivmyndigheterna fritt att även inleda samarbete med handikapporganisationerna om ett sådant behov skulle finnas.

Den skrivelse om genomförandet av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken som regeringen avser att överlämna till riksdagen i början av 2006 torde kunna visa vad som uppnåtts inom kulturområdet i stort och därmed även inom arkivområdet.

Enligt utskottets uppfattning är det inte befogat med ett särskilt uttalande från riksdagens sida om handikappades tillgång till arkiven. Motionerna Kr7 (m) yrkande 2, Kr9 (fp) yrkande 5 och Kr10 (c) yrkande 4 avstyrks därför.

Ökad delaktighet för medborgarna i kulturarvsinstitutionernas verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Ett förslag om ökad delaktighet för medborgarna i kulturarvsinstitutionernas verksamhet avstyrks med hänvisning till de åtgärder som de statliga arkiven och Riksantikvarieämbetet vidtagit.

Bakgrund

Samarbetsrådet för Riksarkivet och landsarkiven, tidigare benämnt Produktrådet, tillkom på initiativ av riksarkivarien 1996 och fick i uppgift att vara ett forum för diskussion om mikrofilmnings-, skannings- och registreringsarbeten inom arkivområdet. Målet för rådet är att hjälpa arkivmyndigheterna att tillgodose forskningens krav på teknikval och tillgång till arkivmaterial. Medlemmarna i rådet representerar breda intressen inom arkiv, bibliotek, forskning och forskningsadministration. I rådet finns representanter för bl.a. universiteten, Kungl. Biblioteket, Sveriges hembygdsförbund, Svensk biblioteksörening, Sveriges släktforskarförbund och Historielärarnas förening. Uppgifterna för rådet har successivt vidgats till att gälla prioriteringar inom hela det digitala fältet. Rådet ska även fungera som ett stöd för arkivmyndigheterna i deras utåtriktade arbete och komma med synpunkter på den verksamhet som riktar sig till arkivens många användare.

Motionen

Förslaget i motion 2002/03:Kr285 (s) syftar till att medborgarna ska bli mer delaktiga i kulturarvsinstitutionernas verksamhet och att samverkan mellan brukarna och kulturarvsinstitutionerna ska utvecklas. I motionen nämns att Riksarkivet genom det s.k. Produktrådet visat att nya former för samverkan mycket väl är förenliga med institutionernas professionella krav. Arbetet med att finna, pröva och successivt utveckla nya former för medborgarnas delaktighet och samverkan bör drivas på och förstärkas, anser motionärerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående understrukit vikten av att våra arkiv är tillgängliga för medborgarna av demokratiska skäl och för att underlätta kontakten med kulturarvet.

Utskottet konstaterar att åtgärder för att vidga medborgarnas delaktighet har vidtagits inom kulturarvsområdet. I motionen nämns Produktrådet, numera benämnt Samarbetsrådet för Riksarkivet och landsarkiven, som exempel på hur arbetet kan bedrivas för att göra medborgarna delaktiga i kulturarvsinstitutionernas verksamhet. Ett annat exempel inom kulturarvsområdet på strävan efter demokratisk förankring är Agenda kulturarv, ett

omfattande samverkansprojekt som pågick under drygt två års tid och avslutades i maj 2004. I projektet deltog landets läns museer och länsstyrelser samt Riksantikvarieämbetet. Syftet med projektet var att i bred samverkan med omgivande samhälle förnya kulturmiljövårdens arbete, inriktning, demokratiska förankring och därmed slagkraft.

Det anförda visar att de statliga arkiven och Riksantikvarieämbetet på bred front arbetar med att göra medborgarna delaktiga i sin verksamhet. Utskottet anser inte att det är motiverat att föreslå att riksdagen ska göra något uttalande med anledning av motion 2002/03:Kr285 (s). Motionen avstyrks.

ABM-samverkan

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden om en ny ABM-utredning och om ökad nationell samordning av ABM-arbetet avstyrks av utskottet med hänvisning bl.a. till det samarbete som redan sker på central, regional och lokal nivå.

Jämför reservation 3 (kd).

Bakgrund

På förslag av kulturutskottet gjorde riksdagen våren 2001 ett tillkännagivande om utökad samverkan mellan de statligt stödda arkiv-, biblioteks- och museiinstitutionerna, ABM.²

På uppdrag av regeringen utarbetade Kungl. biblioteket, Riksarkivet, Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet en lägesrapport som överlämnades till regeringen våren 2002. I rapporten föreslogs uppbyggnad av ett nationellt ramverk med gällande riktlinjer, rekommendationer och standarder inom ABM-området samt nationella planer för digitalisering, insamling och långsiktigt bevarande av digitalt material. Vidare föreslogs en successiv uppbyggnad av en samordnande ABM-funktion med vissa specifika uppgifter. Slutligen framfördes förslag om en handlingsinriktad utredning som tar fasta på det fortsatta arbetets ambitionsnivå, finansiering och organisation.

Kulturrådet, Kungl. Biblioteket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Nationalmuseum har därefter på eget initiativ påbörjat ett samarbete genom att inrätta ett ABM-centrum vid Kungl. Biblioteket. Centrumet, som finansieras av de medverkande myndigheterna, ska fungera som ett gemensamt kansli för koordinering av samarbetet mellan arkiv, bibliotek och museer med särskilt fokus på digitaliseringsarbete.

² Bet. 2000/01:KrU5 s. 31, rskr. 2000/01:176.

Propositionen

Regeringen bedömer att samverkan mellan statliga och icke-statliga arkiv, men också mellan arkiv, bibliotek, museer (ABM) och andra myndigheter och organisationer är av stor betydelse i arbetet för att öka intresset för och tillgängligheten till arkivmaterialet.

Motionerna

I motionerna 2002/03:Kr369 (kd) yrkande 1 och 2003/04:Kr387 (kd) yrkande 1 föreslås att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om en ny ABM-utredning. Motionärerna erinrar om den tidigare ABM-utredningen som i deras tycke fick alltför små befogenheter och möjligheter att komma med konkreta förslag. Utifrån det underlag som nu finns bör en ny utredning få mandat att lägga fram konkreta förslag på ett utvecklat ABM-samarbete.

I motion Kr8 påminner Kristdemokraterna om att partiet länge har arbetat för ett stärkt samarbete mellan ABM-institutionerna, som har ett särskilt ansvar för att värna kulturarvet. Motionsyrkandet syftar till ökad nationell samordning av ABM-arbetet (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Informationsteknologin har gett ABM-institutionerna goda förutsättningar att göra samlingarna tillgängliga. I likhet med regeringen bedömer utskottet att det är angeläget att ABM-institutionerna fortsätter att samverka på lokal, regional och nationell nivå. Utskottet kan konstatera att ett ABM-samarbete har vuxit fram på alla dessa nivåer. På central nivå finns – som nämnts i det föregående – ABM-centrumet. På regional nivå kan nämnas ABM Västra Götaland, ABM Skåneprojektet och ABM Resurs i Väster-norrland. På lokal nivå kan nämnas projektet Sundsvallminnen som drivs av Sundsvalls kommun.

Utskottet finner att ett samarbete mellan ABM-institutionerna – bl.a. på det informationsteknologiska området – är av mycket stort värde. Det kommer med stor sannolikhet att utvecklas ytterligare och byggas ut i olika avseenden. Som visats i det föregående har de stora kulturinstitutionerna tagit ett lovvärt nationellt initiativ på ABM-området. För närvarande görs insatser för att fler statliga museer och arkiv ska medverka i ABM-centrums arbete.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det inte är påkallat att riksdagen gör uttalanden om en ny ABM-utredning eller om ökad nationell samordning av ABM-arbetet.

Motionerna 2002/03:Kr369 (kd) yrkande 1, 2003/04:Kr387 (kd) yrkande 1 och Kr8 (kd) yrkande 5 avstyrks.

Långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om en nationell strategi och en långsiktig plan för att bevara digitalt material avstyrks av utskottet. Likaledes avstyrks motionsförslag om att inrätta en forsknings- och utvecklingsenhet för digitalt bevarande i Boden och ett förslag om att bevara digitalt material i Boden. Utskottet hänvisar till de insatser som redan påbörjats för att bevara digitalt material och till det uppdrag som regeringen nyligen gett Riksarkivet om att redovisa de åtgärder som är nödvändiga för att på lång sikt bevara digitala handlingar.

Jämför reservation 4 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Riksarkivet startade 2003 ett forsknings- och utvecklingsprojekt för långsiktigt digitalt bevarande (LDB-projektet). Av Riksarkivets årsredovisning för 2004 framgår följande om projektet (s. 38).

Det treåriga projektets syfte är att finna former för så långt möjligt automatiserade, effektiva och säkra former för digitala leveranser till arkivmyndigheterna liksom för fortsatt förvaring och presentation där på lång sikt. Samarbetet omfattar i första hand Bodens kommun och Luleå tekniska universitet, vilka båda tillsammans med länsstyrelsen bidrar till finansieringen, samt kommun- och landstingsförbunden. Kontakt upprätthålls även med Mittuniversitetet, som engagerat sig i likartade frågor. Försäkringskassan (tidigare Riksförsäkringsverket) fungerar som pilotprojekt för en större leverans 2005.

Den aktuella planeringen går ut på att under 2005 påbörja uppbyggnaden vid Luleå tekniska universitet av ett kompetenscentrum i dessa frågor, som under 2006 avses ersätta projektet. Målet är att – med Riksarkivets medverkan i någon form – skapa en kreativ miljö för att utveckla det digitala långtidsbevarandet och på sikt skapa finansiering genom efterfrågan från myndigheter och företag på tjänster och kompetenttillförsel inom området.

Vidare kan nämnas att Riksarkivet har fått regeringens uppdrag att redovisa de åtgärder som är nödvändiga för att på lång sikt säkra tillgången till allmänna handlingar i digital form. Redovisningen ska fokusera på vad som krävs för att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, skyddet för allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen samt forskningens behov.

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör Riksarkivet och landsarkiven fortsätta sitt aktiva arbete inom digitaliseringsområdet såväl nationellt som internationellt. Arkivmyndigheterna bör på olika sätt delta i och samarbeta med bl.a. andra arkiv- och arkivbildande myndigheter när det gäller frågor om långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information (s. 9).

Regeringen anser att Riksarkivets forsknings- och utvecklingsprojekt i Boden har stor betydelse för arkivmyndigheternas fortsatta arbete inom området. Enligt regeringens uppfattning medför dock den snabba tekniska utvecklingen att det sannolikt kommer att finnas behov av fortsatta och mer långsiktiga utvecklingsinsatser när projektet är avslutat. Regeringen anser att sådana insatser i första hand bör ske i samarbete mellan arkivmyndigheterna, IT-forskningen och näringslivet. Därmed markeras att den digitala arkivbildningen bör ses i ett bredare samhällsperspektiv (s. 10–11).

Regeringens IT-politiska strategigrupp kommer också att belysa förutsättningarna för ett långsiktigt bevarande av det digitala kulturarvet (s. 11).

Motionerna

Moderaterna menar i motion Kr7 att det finns en risk att vi kommer att förlora stora delar av det digitala kulturarvet. Riksarkivet bör därför få i uppdrag att utarbeta och genomföra en nationell strategi och en långsiktig digitaliseringsplan för att bevara det digitala materialet (yrkande 3).

Ett likartat förslag framförs av Folkpartiet i motion Kr9. Partiet anser att det är hög tid att utveckla system och rutiner för att bygga upp en heltäckande arkivstrategi som är anpassad till den digitala miljön. Partiet föreslår därför att regeringen ska presentera en handlingsplan för långsiktigt bevarande av digital information (yrkande 1).

Kristdemokraterna begär i sin motion Kr8 att regeringen tillsammans med Riksarkivet och Kungl. biblioteket ska ta fram en nationell strategi och en långsiktig digitaliseringsplan för att bevara digitalt material (yrkande 3).

Motionärerna bakom motion 2002/03:Kr353 (s) föreslår att regeringen ska få i uppdrag att ta fram en konkret och långsiktig handlingsplan för att bevara och tillgängliggöra vårt kulturarv i digital form.

Motion 2002/03:Kr309 (s) väcktes hösten 2002. Förslaget i motionen syftar till att en särskild forsknings- och utvecklingsenhet för att utveckla metoder och rutiner för digital arkivbildning ska inrättas i Boden och vara knuten till Riksarkivet.

Motionären bakom motion Kr327 (s) anför att en digital utvecklingsenhet för långsiktigt digitalt bevarande (LDB) inrättats i Boden med EU-stöd. I motionen föreslås att digitalt material som uppstår i framtiden ska bevaras i Boden, där det från ekonomiska och säkerhetsmässiga utgångspunkter finns ett stort antal lämpliga lokaler för ändamålet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om långsiktigt digitalt bevarande är komplex. De problem som svenska arkivmyndigheter har finns även i andra länder som en följd av digitaliseringen. En rad insatser för långsiktigt digitalt bevarande har påbörjats, initierade av regeringen och av Riksarkivet. Några av dem har redovisats i det föregående, t.ex. det uppdrag som regeringen gett till Riksarkivet och som syftar till att säkra tillgången till digitala handlingar.

Med hänvisning till dessa insatser anser utskottet att det inte är motiverat att tillstyrka motionsförslagen om en nationell strategi för långsiktigt bevarande av digital information. Utskottet är inte heller berett att tillstyrka motionsförslag som syftar till att det digitala materialet i framtiden ska lagras i Boden. Det ankommer i första hand på Riksarkivet att avgöra var och hur sådant material bäst ska lagras i framtiden.

Som redovisats i det föregående pågår ett s.k. LDB-projekt i Boden. Riksarkivet anger i sin senaste omvärldsanalys (mars 2005) att man i samband med att projektet avslutas avser att etablera ett kompetenscentrum för LDB. Centrumet ska vara knutet till Luleå tekniska universitet och vara öppet för olika former av intressenter. Förslaget i motion 2002/03:Kr309 (s) om att en särskild forsknings- och utvecklingsenhet, knuten till Riksarkivet, ska inrättas i Boden synes därmed vara tillgodosett.

Motionerna 2002/03:Kr309 (s), 2002/03:Kr353 (s), Kr7 (m) yrkande 3, Kr8 (kd) yrkande 3, Kr9 (fp) yrkande 1 och Kr327 (s) avstyrks.

Bevarande av e-post

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att e-post ska bevaras med hänvisning bl.a. till att det finns ett regelverk för att bevara e-post som är allmänna handlingar.

Bakgrund

För e-post som inkommer som allmän handling till statlig eller kommunal myndighet gäller reglerna om allmänna handlingar. I enlighet med arkivförordningen (1991:446) får Riksarkivet meddela föreskrifter om gallring (12 §). Enligt uppgift från Riksarkivet är det vanligt att statliga myndigheter tar ut inkommen post på papper som sparas. Mycket e-post gallras sannolikt med stöd av Riksarkivets föreskrift om gallring av handlingar av ringa betydelse. Det är också vanligt att e-post noteras i en logg, ett fullständigt register över all ut- och ingående e-post.

För annan e-post som inte är allmänna handlingar finns inte några generella regler.

Motionerna

I motion 2002/03:Kr372 (fp) hävdas att den allt snabbare datoriseringen kan utgöra ett hot genom att skriftlig information försvinner. Den hamnar i datorer via e-post och raderas sedan. Därmed uppstår ett tomrum i kulturarvet. Motionärerna föreslår att ett handlingsprogram ska tas fram för att minimera dessa risker (yrkande 9). Samma förslag finns i motion 2003/04:Kr327 (fp) yrkande 12.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns ett regelverk för hanteringen av den e-post som är allmän handling. Som redovisats ovan finns det däremot inte några bestämmelser som gäller för annan e-post.

Från utskottets utgångspunkt är det naturligt att utgå från att arkivinstitutionerna är beredda att ta hand om digital skriftväxling av privat karaktär som av olika anledningar kan vara av intresse för eftervärlden på samma sätt som man hittills har tagit hand om motsvarande dokument i pappersform. Förutsättningarna för att ta hand om och bevara digitalt material torde emellertid variera mellan olika typer av arkiv, oavsett om de är offentliga eller enskilda. Den statliga arkivpolitiken syftar till samverkan och samordning mellan arkiven, något som borde bidra till att metoder utvecklas för att samla in och bevara bl.a. e-brev som inte är allmänna handlingar.

Motionerna 2002/03:Kr372 (fp) yrkande 9 och 2003/04:Kr327 (fp) yrkande 12 avstyrks.

Samverkan mellan statliga och kommunala arkiv

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet anser i likhet med regeringen att samsyn och enhetlighet inom arkivverksamheten främjas genom samverkan mellan statliga och kommunala arkiv.

Propositionen

Genom samverkan och samordning mellan statliga och kommunala arkiv främjas enligt regeringens bedömning samsyn och enhetlighet inom arkivverksamheten samtidigt som arkivmaterialet blir mer tillgängligt. Detta gäller inte minst frågor som rör digitalt material. Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor är ett lämpligt forum för en sådan samverkan (s. 11).

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

Enskilda arkiv

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet anser i likhet med regeringen att de enskilda arkiven är en del av kulturarvet och att det inte bör införas någon särskild bestämmelse om enskilda arkiv i arkivlagen.

Propositionen

Enskilt arkivmaterial har många gånger ett stort kulturhistoriskt värde och bidrar till att ge information om samhället och dess utveckling. Materialet har stor betydelse för bl.a. forskningen, exempelvis historisk, samhällsvetenskaplig, ekonomihistorisk, lokalhistorisk och industrihistorisk forskning. Enskilt arkivmaterial är av stor betydelse för många olika grupper av människor och det är därför angeläget att tillgängligheten till de enskilda arkiven ökar (s. 12).

De enskilda arkiven är en viktig del av det nationella kulturarvet. Mot bakgrund av att arkivlagen primärt riktar sig till de arkivbildande myndigheterna inom den offentliga förvaltningen och i första hand reglerar handhavandet av de allmänna handlingar som förvaras hos myndigheterna, bedömer dock regeringen att det inte bör föras in en bestämmelse om enskilda arkiv i arkivlagen, som Arkivutredningen föreslagit.

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

Principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv ska ses över.

Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Riksarkivet disponerar två anslag som kan användas för stöd till enskilda arkiv. Dessa medel fördelas av Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv.

Under anslaget Bidrag till regional arkivverksamhet har 5,9 miljoner kronor anvisats för regionala arkivinstitutioner. Dessa medel fördelas i enlighet med förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Enligt regleringsbrevet ska Riksarkivet fördela stödenheterna lika mellan de stödberättigade arkivinstitutionerna.

Under ramanslaget Riksarkivet och landsarkiven får Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv använda 10,3 miljoner kronor för bidrag till enskilda arkiv enligt förordningen (1995:679) med instruktion för Riksarkivet och landsarkiven. Av bidraget är 5,7 miljoner kronor avsedda för verksamheten vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek.

På Riksarkivets hemsida redovisas de olika bidragstyperna som nämnden fördelar:

- Bidraget till regionala arkiv syftar till att främja regional arkivverksamhet och att bättre integrera arkivområdet i den regionala kulturpolitiken. Regeringen anger vilka arkivinstitutioner som är berättigade till stödet samt hur stort stödet ska vara.
- Bidraget till Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek (ARAB) syftar till att stödja institutionen och dess verksamhet. Regeringen anger hur stort detta stöd ska vara.
- Bidraget till regionala näringslivsarkiv syftar till att bevara företagsarkiv i samverkan med näringslivet och andra enskilda arkivinstitutioner. Stödet utgår i form av ett årligt driftsbidrag till regionala näringslivsarkiv. Från och med den 1 januari 2006 kommer huvudprincipen vid bidragsgivningen att ändras så att det årliga driftsbidragets storlek till näringslivsarkiven blir lika för alla de institutioner som lever upp till kriterierna. De generella bidragskriterier som Riksarkivet fastställt för näringslivsarkiven går bl.a. ut på att arkivet ska vara regionalt (minst ett län som upptagningsområde). Vidare ska det av stadgarna framgå att organisationen är till för bl.a. näringslivsarkiv. I arkivstyrelsen ska det finnas minst en representant från näringslivet.
- Bidraget till vissa institutioner och organisationer syftar till att stödja enskilda arkivinstitutioner och institutioner eller föreningar med anknytning till arkivverksamhet. Stödet utgår i form av ett årligt driftsbidrag. Institutioner och organisationer som erhåller driftsbidrag ska till nämnden årligen lämna årsbokslut med revisionsberättelse.
- Slutligen fördelar Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv bidrag för projekt av utvecklingskaraktär, t.ex. för utveckling av nya tekniker, samarbete mellan olika lokala arkiv- och kulturinstitutioner och för att tillgängliggöra arkiv för nya grupper av användare. Bidrag kan även beviljas för andra ändamål, såsom projekt som syftar till att bredda de enskilda arkivens verksamhet på områden som inte andra arkivinstitutioner bevakar.

Motionen

Folkpartiet framhåller i sin motion Kr9 att de enskilda arkiven utgör en viktig del av kulturarvet men att de har endast mycket blygsamma statliga bidrag. Av de 10,3 miljoner kronor som anvisas på statsbudgeten för enskilda arkiv går nästan 5,7 miljoner kronor till Arbetarrörelsens arkiv.

Resterande 4,6 miljoner kronor ska fördelas på övriga enskilda arkiv. Mot denna bakgrund föreslår Folkpartiet att principerna för fördelningen av statsbidragen ska ses över (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

En utförlig redovisning av bidragsformerna för enskilda arkiv har lämnats ovan. De ekonomiska resurser som anvisats för ändamålet uppgår till sammanlagt närmare 16 miljoner kronor och fördelas av Nämnden för enskilda arkiv inom Riksarkivet.

All statlig verksamhet bör med vissa intervall ses över för att man ska se om syftet med bidragsgivningen har uppnåtts och är ändamålsenligt. Det får förutsättas att regeringen rutinmässigt följer upp resultatet av bidragsgivningen till enskilda arkiv och bedömer om det svarar mot uppsatta mål. I uppföljningsarbetet är det naturligt att regeringen även bedömer om principerna för bidragsfördelningen är rimliga eller bör ändras.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå riksdagen att göra ett tillkännagivande med anledning av motionsförslaget. Motion Kr9 (fp) yrkande 6 avstyrks.

Idrottsarkiv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsförslag om åtgärder för att främja idrottsföreningars arkiv. Utskottet hänvisar bl.a. till att mycket gjorts i samarbete mellan Riksarkivet och idrottsrörelsen. Utskottet är med hänvisning till idrottens självständiga ställning inte berett att förorda särskilda ekonomiska eller andra stimulanser till idrotten, inte heller en lagreglering för att idrottsrörelsen ska ta hand om sitt eget arkivmaterial.

Jämför reservation 6 (kd).

Bakgrund

Följande uppgifter har inhämtats från Riksarkivet.

Den bristfälliga arkiveringen hos framför allt lokala idrottsföreningar uppmärksammades redan på 1960-talet. Riksarkivet och Riksidrottsförbundet (RF) inledde då ett samarbete om idrottsrörelsens arkivfrågor som bl.a. ledde till att ett centralarkiv och en arkivfunktion inrättades i Idrottens hus i slutet på 1970-talet. Samarbetet resulterade i en arkivhandbok för idrottsföreningar och distrikt som spreds inom idrottsrörelsen och som ute i landet användes i utbildningar, ofta i samverkan med folkrörelsearkiven. En ny version av handboken framställdes 1999 av en idrottshistorisk projektgrupp

som tillsatts av RF.Handledningen finns tillgänglig på RF:s hemsida. Sedan 1992 sköter Riksarkivet genom en halvtidstjänst RF:s arkivfunktion som bl.a. ger viss service åt de lokala idrottsföreningarna.

Vidare kan nämnas att ett betydande idrotthistoriskt arkivmaterial från RF, Sveriges olympiska kommitté, Stockholms olympiska spel 1912 och de flesta specialförbunden finns i Riksarkivet. Dessutom har folkrörelsearkiven i flera decennier systematiskt inventerat och tagit hand om föreningsarkiv, däribland idrottsföreningars arkiv, inom sina distrikt.

Lokala idrottsföreningars stadgar, inträdesansökningar m.m. som finns i RF:s arkiv från 1930-talet till 1950-talet har digitaliserats av Riksarkivet och kommer att bli tillgängliga digitalt. Ett stort antal idrotthistoriska sällskap har under senare år bildats i landet. Dessa sällskap, som numera har en riksorganisation, gör också insatser för att bevara lokala idrottsarkiv.

Enligt Riksarkivet har RF:s arkivfunktion i samverkan med bl.a. folkrörelsearkiven gett stöd i arkivfrågor till distriktsförbund och lokala idrottsföreningar, vilket har fungerat bra.

Motionerna

I fyra motioner behandlas frågor som rör främst idrottsrörelsens arkiv.

Kristdemokraterna framhåller i motion Kr8 att många enskilda arkiv förstörs på grund av okunnighet om materialets betydelse. Många idrottsföreningar har t.ex. arkiv av kulturhistoriskt värde som riskerar att förstöras eftersom de ansvariga inte förstår värdet i samlingarna. Riksarkivet bör därför få i uppdrag att informera föreningar, folkrörelser, organisationer och enskilda om arkivens betydelse och om möjligheterna att bevara arkivmaterial för eftervärlden (yrkande 2).

I motion Kr365 (fp) sägs bl.a. att idrottens historia i högsta grad är värd att bevara. RF, specialförbunden och distriktsorganisationerna bör uppmuntra klubbarna att se till att handlingar inte förkommer. Idrottsrörelsen måste även uppmärksammas på att det som arkiverades på diskett för fem år sedan kanske inte längre är tillgängligt genom att tekniken snabbt blir omodern och förändras radikalt (yrkande 16).

Motionärerna bakom motion 2002/03:Kr284 (s) hävdar att det finns stora problem i samband med idrottsföreningars arkiv. Många föreningar lämnar i dag inte regelbundet in material i någon större omfattning till något arkiv. Detta innebär enligt motionärerna att ett kulturarv håller på att gå förlorat för eftervärlden. På sikt bör en lag stiftas som tvingar alla idrottsföreningar och idrottsklubbar att lämna sina arkivalier till ett regionalt förenings- eller idrottsarkiv med utbildad arkivarie. Som en mer akut lösning på problemet med utarmning av det idrotthistoriska materialet föreslår motionärerna att något slags stimulanser ska införas till de föreningar som tar ansvar för sina föreningshandlingar.

Motionärerna bakom motion 2002/03:Kr327 (s) anser – med hänvisning till de ökade ekonomiska satsningarna på idrotten – att idrottsföreningarna ska bli skyldiga att upprätta en handlingsplan för hur kulturhistoriskt material från klubbarna/föreningarna ska arkiveras, innan kommun- eller statsbidrag utgår till föreningen.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att de idrottshistoriska arkivalierna kan bevaras för framtida forskning. Intresset för idrottsforskning har ökat under senare år. Det kan handla om idrotten som folkrörelse, idrotten utifrån medicinska utgångspunkter, barns idrottande osv.

Av redovisningen i det föregående framgår att Riksarkivet tillsammans med idrottsrörelsen gjort betydande insatser på arkivområdet för att bevara det idrottshistoriska arvet. Samtidigt återstår emellertid mycket att göra.

Det befintliga regelverket medger att Riksarkivet och landsarkiven ger råd åt enskilda arkiv. Enligt utskottets uppfattning är det därför inte nödvändigt att – som föreslås i motion Kr8 (kd) – regeringen ska ge Riksarkivet ett särskilt uppdrag på folkrörelse-, förenings- och idrottsområdet.

Vidare vill utskottet påminna om idrottens självständiga ställning och att regeringens möjligheter att styra bidragsgivningen till idrotten är begränsade. Utskottet är mot den bakgrunden inte berett att förorda särskilda ekonomiska eller andra stimulanser till idrotten eller lagreglering för att idrottsrörelsen ska ta hand om sitt eget arkivmaterial.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Kr284 (s), 2002/03:Kr327 (s), Kr8 (kd) yrkande 2 och Kr365 (fp) yrkande 16.

De nationella minoritetsspråken och arkiven

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att det är angeläget att dokument på de nationella minoritetsspråken bevaras. Utskottet avstyrker ett motionsförslag om att ett samiskt centralarkiv ska inrättas i Jokkmokk. Utskottet avstyrker också motionsförslag om att Riksarkivets uppdrag om nationella minoriteter ska vidgas till att omfatta alla språkliga minoriteter i landet.

Jämför reservation 7 (fp, c).

Bakgrund

När det gäller samiska arkivalier kan följande nämnas.

Vid Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Umeå – en enhet inom Språk- och folkminnesinstitutet – finns en samisk arkivarietjänst, som finansieras av Sametinget. Arkivariens uppgift är att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta och publicera språkligt material om bl.a. dialekter, ortnamn och folkminnen.

Ájtte fjäll- och samemuseum i Jokkmokk har ett arkiv med samiskt dokumentationsmaterial som har anknytning till fjällregionen. Arkivet ger service åt besökare. Material ur museets bild-, klipp-, ljud- och filmarkiv efterfrågas ofta av besökare.

Samiska arkivalier finns även inom många andra institutioner, exempelvis en rad museer i landet.

Propositionen

Regeringen anser (prop. s. 14) att de nationella minoriteternas språk och kultur bör värnas som en del av vårt gemensamma kulturarv. Regeringen anser också att det är viktigt för det internationella samarbetet att de nationella minoriteterna har en stark ställning. Mot denna bakgrund avser regeringen att ge Riksarkivet i uppdrag att utveckla samarbetet med andra institutioner och organisationer om frågor som rör dokument på de nationella minoritetsspråken. Uppdraget ska genomföras i samverkan med bl.a. berörda myndigheter och institutioner samt representanter för de nationella minoriteterna.

Motionerna

Motionärerna bakom motion 2002/03:Kr308 (s) föreslår att ett samiskt centralarkiv ska inrättas i Jokkmokk med Ájttes arkiv som en naturlig utgångspunkt. Enligt motionärerna är dokument om samernas historia spridda på många olika håll. Den stora geografiska spridningen av materialet gör det också svårt för samerna att studera sin egen historia. Därför borde det finnas ett centralt samiskt arkiv. Det skulle kunna bidra till att stärka den samiska kulturen.

I motion Kr9 har Folkpartiet uppmärksammat att Riksarkivet ska få i uppdrag att utveckla samarbetet med andra institutioner och organisationer om dokument på de nationella minoritetsspråken. Motionärerna anser att uppdraget är angeläget men vill att det vidgas till att omfatta även andra språk i Sverige än de nationella minoritetsspråken. Denna uppfattning bör ges regeringen till känna (yrkande 4).

Ett liknande förslag framförs av Centerpartiet i motion Kr10, som anser att uppdraget bör avse alla minoriteter i Sverige (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget att säkra att dokument på de nationella minoritetsspråken bevaras. Hanteringen av de nationella minoriteternas arkivalier är ytterst en fråga om jämlikhet och demokratiska rättigheter.

Med anledning av förslaget i motion 2002/03:Kr308 (s) att inrätta ett samiskt centralarkiv i Jokkmokk konstaterar utskottet att arkivmaterial som rör de samiska språken liksom de övriga minoritetsspråken finns inom flera olika offentliga och enskilda arkiv liksom inom andra institutioner. Utskottet anser inte att det är självklart att allt samiskt material ska samlas på ett ställe. Däremot bör man eftersträva att i så stor utsträckning som möjligt göra samiskt arkivmaterial liksom arkivalier på de övriga nationella minoritetsspråken tillgängliga genom att de blir digitalt registrerade och därmed lättare åtkomliga. En förutsättning för att nå ett sådant mål är bl.a. att de olika institutionerna utvecklar samarbetsformer när det gäller dokument på de nationella minoritetsspråken. Det uppdrag som regeringen avser att ge Riksarkivet har som nämnts i det föregående detta syfte. Utskottet hänvisar också i detta sammanhang till det pågående ABM-samarbetet.

Enligt utskottets uppfattning är det inte motiverat att – som föreslås i motionerna Kr9 (fp) och Kr10 (c) – vidga Riksarkivets uppdrag till att även omfatta arkivfrågor som gäller andra språkliga minoriteter i Sverige. Det betyder inte att dessa grupper riskerar att glömmas bort. Riksarkivet har nämligen bl.a. till uppgift att främja kulturell mångfald. I årsredovisningen för 2004 uppger myndigheten att byrån för enskilda arkiv sedan flera år bedriver uppsökande verksamhet gentemot invandrare och deras organisationer. Som ett resultat av detta har flera intressanta och för kulturarvets mångfald betydelsefulla arkiv förvärvat. Vidare har Riksarkivet noterat ett ökat deltagande från dessa grupper i den utbildningsverksamhet som bedrivs.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Kr308 (s), Kr9 (fp) yrkande 4 och Kr10 (c) yrkande 3.

Det statliga arkivväsendet – arkivmyndigheternas organisation och verksamhet

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet anser i likhet med regeringen att den nuvarande organisationen av Riksarkivet och landsarkiven ska bibehållas.

Propositionen

Regeringen anser att den nuvarande organisationen av Riksarkivet och landsarkiven ska bibehållas. Vidare anser regeringen att det inte ska inrättas några nya landsarkiv. Riksarkivet bör tillsammans med landsarkiven fortsätta sitt inre organisatoriska utvecklingsarbete, inklusive Svensk arkivinformations (SVAR:s) verksamhet (s. 16).

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

SVAR:s uppgifter och finansiering

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om SVAR:s uppgifter och finansiering avstyrks med hänvisning till att tillfälliga över- och underskott kan uppkomma över åren i en avgiftsfinansierad verksamhet och att det ankommer på Riksarkivet att kontinuerligt följa verksamheten vid SVAR och årligen samråda med Ekonomistyrningsverket om de avgifter som myndigheten tar ut eller avser att ta ut.

Bakgrund

Svensk arkivinformation, SVAR, är en delvis avgiftsfinansierad enhet inom Riksarkivet, som bl.a. har till uppgift att tillgängliggöra arkivmaterial för forskning och undervisning. Detta sker genom mikrofilmning, skanning, dataregistrering och distribution på olika medier. SVAR distribuerar även Riksarkivets och landsarkivens böcker och publikationer.

SVAR riktar sig framför allt till allmänheten, i första hand släktforskarna. Verksamheten finns i dag på fyra orter, nämligen Junsele, Näsåker, Sollefteå och Ramsele och bygger till viss del på arbetsmarknadsprojekt. Vid de olika arbetsplatserna sysselsätts för närvarande 79 personer, varav 48 personer är anställda med lönebidrag.

SVAR mikrofilmhar och digitaliserar efterfrågat material på beställning och mot ersättning. Det görs också för att öka tillgången för forskningsbruk. SVAR arbetar med att vidareutveckla webbportalen Digitala forskarsalen med attraktiv och avgiftsbelagd information. SVAR:s uppdragsverksamhet innebär att institutioner, myndigheter och företag får hjälp med att överföra originalhandlingar till moderna medier.

Riksarkivet uppger i sin årsredovisning för 2004 att det är en entydig tendens att mikrofilmning ersätts av digitalisering. Om arkivalier ska göras tillgängliga med hjälp av ny teknik är de statliga arkiven beroende av externa resurser i en eller annan form, exempelvis genom avgiftsbeläggning eller i form av arbetsmarknadsstöd, såsom är fallet för SVAR (s. 30).

Vidare bör nämnas att arkivmyndigheternas behandling av folkbokföringsuppgifter har undersökts av en statlig utredning. Den har i betänkandet Folkbokföringsuppgifter hos arkivmyndigheterna (SOU 2004:106) bl.a. föreslagit att arkivmyndigheterna ska få ta ut avgift för att lämna ut folkbokföringsuppgifter på medium för automatiserad behandling.

Motionerna

Flera motioner rör SVAR:s uppgifter och finansiering.

I motion 2002/03:Kr351 (s) föreslås att en kraftig satsning ska göras så att SVAR genom digitalisering kan tillgängliggöra äldre arkivmaterial i stor skala och ge allmänheten tillgång till materialet via Internet.

Motion 2002/03:Kr348 (s) synes syfta till att Riksarkivets byrå SVAR i Ramsele ska ges förutsättningar att rädda arkivhandlingar som är omistliga för det nationella kulturarvet genom att använda digital teknik.

I motion 2002/03:Kr349 (s) föreslås att SVAR ska få ställning som en nationell resurs inom Arkivverket med uppdrag att tillgängliggöra arkivinformation med modern teknik. Yrkandet syftar även till att SVAR ska få ett statligt fast anslag som inte är knutet till lönebidragsanställningar.

Av två motioner, nämligen 2003/04:Kr369 (s) och 328 (s), framgår att SVAR står inför stora förändringar de närmaste åren. Verksamheten ska utvecklas från produktion och distribution av mikrokort/mikrofilm till skanning och distribution av digitala bilder över Internet. SVAR har mycket stora möjligheter att erbjuda nya arbetstillfällen inom den nya tekniken under förutsättning att ekonomiska möjligheter erbjuds. Enligt båda motionerna har SVAR ekonomiska svårigheter. Det är angeläget att det tas ett helhetsgrepp om SVAR:s verksamhet så att en positiv och stabil utveckling kan komma till stånd.

Även motionärerna bakom motion 2002/03:Kr369 (kd) tar upp frågan om SVAR:s ekonomiska situation. Enligt motionärerna har SVAR tidigare fått ekonomisk ersättning för kostnaden för forskarsalen. Denna ersättning har nu upphört. Eftersom arkiven ska vara tillgängliga för allmänheten har SVAR inte möjlighet att ta betalt av forskarna för att de utnyttjar forskarsalen. Detta har medfört en besvärlig ekonomisk situation för SVAR. Regeringen bör därför tillsammans med Riksarkivet ta ansvar för att problemet löses (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Som nämnts i det föregående är SVAR till stor del avgiftsfinansierat. Denna del av verksamheten bygger på intäkter från försäljning och uthyrning av mikrokort samt från abonnemang på databaser. Därutöver erhåller SVAR vissa medel från Riksarkivets ramanslag dels för den service som SVAR tillhandahåller genom sin forskarsal, dels för att täcka lönekostnader för anställda med lönebidrag.

Den avgiftsbelagda delen av SVAR:s verksamhet särredovisas fr.o.m. 2005, vilket innebär en tydlig avgränsning i förhållande till Riksarkivets övriga ekonomi. Verksamheten har gått med förlust under några år. För 2005 beräknas det ackumulerade underskottet uppgå till -4,7 miljoner kronor enligt vad som anges i regleringsbrevet för Riksarkivet. Utskottet konstaterar att tillfälliga över- och underskott kan uppkomma under åren. Kravet på full kostnadstäckning för den avgiftsbelagda verksamheten bör ses i ett längre tidsperspektiv. Utskottet noterar att Riksarkivet i budgetunderlaget för 2006 räknar med att det ackumulerade underskottet kommer att öka ytterligare för åren 2007 och 2008 men att det därefter kommer att kunna reduceras genom en kombination av ökade intäkter och sänkta kostnader.

Det ankommer på Riksarkivet att kontinuerligt följa verksamheten vid SVAR och att årligen samråda med Ekonomistyrningsverket om de avgifter som myndigheten tar ut eller avser att ta ut.³ Riksarkivet ska också återkommande redovisa till regeringen hur verksamheten utvecklas ekonomiskt.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen för närvarande bereder förslagen i betänkandet Folkbokföringsuppgifter hos arkivmyndigheterna (SOU 2004:106). Genomförs dessa kan de komma att påverka SVAR:s framtida intäktsmöjligheter.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att det inte är motiverat att riksdagen gör något uttalande om SVAR:s uppgifter och finansiering. Motionerna 2002/03:Kr348 (s), 2002/03:Kr349 (s), 2002/03:Kr351 (s), 2002/03:Kr369 (kd) yrkande 7, 2003/04:Kr369 (s) och Kr328 (s) avstyrks.

Konkurrensfråga

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsförslag som syftar till att Riksarkivet inte ska få lägga ut kyrkoböcker på Internet och därmed konkurrera med ett privat företag avstyrks. Utskottet påminner om att de statliga arkivens uppgift är att tillgängliggöra och tillhandahålla material ur sina samlingar.

Jämför reservation 8 (m, fp).

Bakgrund

I Riksarkivets enhet Mediakonverteringscentrum, MKC, i Fränsta digitaliserar folkbokföringsmaterial i original från 1895 till 1991.

³ Avgiftsförordningen 1992:191 7 §.

SVAR i Ramsele digitaliserar i huvudsak material från mikrofilm, däribland kyrkoböcker. Folkbokföringsmaterial som är äldre än 100 år får SVAR, enligt beslut från Riksarkivet, lägga ut publikt i den s.k. Digitala forskarsalen, där det blir tillgängligt för särskilda abonnenter mot betalning.⁴

Ett privat företag, Genline AB, har som affärsidé att erbjuda släktforskning via Internet. Genline har ett bildarkiv med bilder av kyrkoboksidor som mikrofilmats och därefter skannats. Mikrofilmerna är nytillverkade filmer kopierade från Riksarkivets arkivexemplar. När Genlines bildarkiv om några år är fullt utbyggt med kyrkoböcker från samtliga församlingar i Sveriges 24 län kommer det att innehålla mer än 34 miljoner sidor. Det är originalsidorna ur kyrkoböckerna som fotograferats, indexerats för släktforskning och digitaliserats för Internetanvändning.⁵ Materialet sträcker sig fram till 1860.

Enligt uppgift från SVAR förekommer viss överlappning av den digitalisering som görs av Genline och SVAR.

Även andra intressenter, såsom några mindre företag och föreningar, digitaliserar och saluför släktforskningsmaterial ur de statliga arkiven.

På en fråga från Lena Adelsohn Liljeroth (m) om statliga myndigheter som konkurrerar ut privata företag hösten 2004 svarade statsrådet Marita Ulvskog bl.a. följande.

I Riksarkivets och landsarkivens uppdrag ingår som viktiga delar att bevara de arkivhandlingar som förvaras hos dem och att öka tillgängligheten till handlingarna för bland andra forskare och allmänhet. För att fullfölja detta uppdrag är det viktigt och riktigt att arkivmyndigheterna använder de möjligheter som modern teknik medger. Det gäller inte minst för att göra materialet lätt tillgängligt och därigenom minska slitage på originalhandlingarna.

Det är ännu inte klarlagt om arkivmyndigheterna kommer att lägga ut folkbokföringsuppgifterna på Internet. För närvarande arbetar en särskild utredare med att närmare se över de rättsliga förutsättningarna för skanning av folkbokföringsuppgifter i förhållande till personuppgiftslagen. Därefter är det i första hand en fråga för arkivmyndigheterna att inom ramen för tillgängliga resurser och sitt uppdrag avgöra om materialet ska göras tillgängligt på Internet.

Den av statsrådet Ulvskog åberopade utredningen har sedermera slutfört sitt arbete och i betänkandet Folkbokföringsuppgifter hos arkivmyndigheter (SOU 2004:106) redovisat sina förslag. Syftet med utredningens lagförslag är att på ett för både forskning och integritet acceptabelt sätt reglera hur de yngre folkbokföringsuppgifterna ska vara tillgängliga efter teknikskiftet från mikrofilm till masskanning.

Motionen

Motionärerna bakom motion Kr7 (m) uppger att Riksarkivet planerar att lägga ut kyrkoböcker på Internet, något som redan görs av ett privat företag som säljer uppgifter från kyrkomaterialet till släktforskare. Enligt motio-

⁴ SOU 2004:106 s. 57.

⁵ Uppgifterna har hämtats från Genline AB:s hemsida.

närerna bör Riksarkivet ägna sig åt att bevara vårt kulturarv. Statliga myndigheter bör emellertid inte konkurrera med privat verksamhet (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

En av Riksarkivets och landsarkivens grundläggande uppgifter är att tillgängliggöra och tillhandahålla det material som förvaras i arkiven, ett arbete som bör göras på ett effektivt och rationellt sätt. Den digitala tekniken är ett viktigt hjälpmedel i detta hänseende. Enligt utskottets mening är det positivt att inte bara arkivmyndigheterna utan även andra intressenter tillgodoser forskarnas behov av arkivinformation. Detta innebär emellertid inte att arkivmyndigheternas uppdrag att tillgängliggöra och tillhandahålla arkivinformation bör ändras eller inskränkas. Motion Kr7 (m) yrkande 4 bör därmed avslås av riksdagen.

Utökning av Riksarkivets tillsynsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om att Riksarkivet ska utöva tillsyn över bl.a. kommunernas arkivverksamhet avstyrks. Inom ramen för Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har de statliga arkivmyndigheterna, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet möjlighet att fördjupa sitt samarbete i olika policyfrågor.

Bakgrund

Beträffande bestämmelserna för kommunala arkiv kan följande nämnas.

Av bestämmelserna i arkivlagen (1990:782) framgår att kommunstyrelsen och landstingsstyrelsen är arkivmyndigheter, om inte kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige har utsett någon annan nämnd eller styrelse till arkivmyndighet (8 §). Kommunerna och landstingen styr själva sin arkivverksamhet.

Enligt arkivförordningens 21 § ska Riksarkivet följa arkivutvecklingen i kommunerna. Vidare ska Riksarkivet enligt sin instruktion (SFS 1995:679) ge kommunerna allmänna råd i arkivfrågor (3 §).

Ett av verksamhetsmålen för Riksarkivet är att verka för ökad enhetlighet och samordning mellan den statliga och den kommunala arkivhanteringen.

Ett samarbete mellan Riksarkivet, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet pågår inom Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor. Enligt arbetsordningen för samrådsgruppen ska gruppen främja samverkan mellan stat, kommuner och landsting inom arkivområdet, till gagn för

utveckling av de kommunala arkivfrågorna. Tonvikten ska ligga på de frågor som är av gemensamt intresse för den offentliga sektorn. Till gruppens uppgifter hör att utarbeta förslag till allmänna råd i kommunala arkivfrågor.

Beträffande arkiven vid universitet och högskolor kan följande nämnas.

Enligt sin instruktion (1995:679) har Riksarkivet det högsta överinseendet över det offentliga arkivväsendet i landet, vilket betyder att Riksarkivet ingriper på alla områden i de centrala statliga myndigheternas arkivvård och verkar genom landsarkiven även på det lokala och regionala planet. I instruktionen nämns särskilt att Riksarkivet är arkivmyndighet för universitet och högskolor. Uppgiften som arkivmyndighet för de myndigheter som lyder under Försvarsdepartementet fullgörs inom Riksarkivet av Krigsarkivet.

Motionen

I motion 2002/03:Kr352 (s) föreslås att Riksarkivet ska bli nationell tillsynsmyndighet över de kommunala och akademiska arkiven för att stärka och stödja det regionala och lokala arkivansvaret. Riksarkivet har en lång erfarenhet av god arkivvård och stor kompetens som skulle vara av stor nytta för de övriga offentliga arkiven.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning finns det stor sakkunskap inom den kommunala arkivverksamheten. Varje kommun och landsting bör även i fortsättningen ansvara för sin egen arkivvård. Inom ramen för Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har de statliga arkivmyndigheterna, Kommunförbundet och Landstingsförbundet möjlighet att fördjupa sitt samarbete i olika policyfrågor. Riksarkivet har i samråd med dessa förbund utfärdat allmänna råd för olika typer av kommunala förvaltningar och verksamheter. Utskottet kan inte se att det finns anledning att ändra gällande bestämmelser beträffande de kommunala arkiven.

Vidare konstaterar utskottet att Riksarkivet har överinseende över universitetens och högskolornas arkiv. Motionen är således tillgodosedd i det avseendet.

Motion 2002/03:Kr352 (s) avstyrks därmed.

Avgifter för tillhandahållande och tillsyn

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet har inte något att erinra mot att principerna för avgiftsbeläggning förenklas.

Propositionen

Regeringen avser att ge Riksarkivet i uppdrag att i samråd med Ekonomistyrningsverket analysera och lämna förslag om avgiftsbeläggning av tjänster och artiklar, dvs. varor som Riksarkivet och landsarkiven tillhandahåller. Avsikten är inte att införa nya avgifter utan att tydliggöra och förenkla principerna för avgiftsbeläggningen, därmed också för tillämpningen av avgiftsbestämmelserna (s. 18).

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

Avgifter vid leveranser av arkivmaterial

Utskottets bedömning i korthet

Utskottet har inte något att erinra mot att Riksarkivet bemyndigas att fastställa avgifter för bevarande, vård och tillhandahållande av arkivhandlingar som levereras till de statliga arkivmyndigheterna.

Propositionen

Enligt regeringens bedömning bör Riksarkivet bemyndigas att fastställa avgifter för framtida bevarande, vård och tillhandahållande av arkivhandlingar som levereras till Riksarkivet och landsarkiven (s. 19).

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens bedömning.

Kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna med hänvisning bl.a. till den kunskapsstrategi som Riksarkivet har utarbetat och nu bör fullfölja.

Jämför reservation 9 (fp, kd).

Bakgrund

Enligt regleringsbrevet ska Riksarkivet verka för en långsiktig och god personalförsörjning med för verksamheten ändamålsenlig kompetens. Riksarkivet och landsarkiven har satt upp särskilda mål för kompetensförsörjningen. Myndigheten har slagit fast att IT-kompetensen i organisationen bör

höjas för såväl breddanvändning som normering, tillsyn, bevarande och digitalisering i tillgänglighetssyfte. En effektiv förvaltningsverksamhet förutsätter relevant kunskap då det gäller IT-baserade arbetsverktyg, skanning i forskarservicen, kvalitetsfrågor i registreringsarbete m.m. Det är angeläget att utveckla dessa typer av generella kompetenser för hela personalen.⁶

Riksarkivet har utarbetat en kunskapsstrategi för perioden 2005–2008. I strategidokumentet som överlämnades till regeringen i slutet av 2003 framhålls bl.a. att myndigheten har behov av personal med vetenskaplig erfarenhet. Vidare sägs att ytterligare rekrytering på IT-området måste ske redan på kort sikt för att möta de krav som den generella IT-utvecklingen och särskilt nya leverans- och bevarandetekniker ställer. Fortbildningsbehoven för arkivariepersonalen inbegriper särskilt IT-området med tonvikt på tillsynen men också andra teknikorienterade uppgifter, arkivpedagogisk verksamhet och beståndskunskap.

Motionerna

Kristdemokraterna föreslår i motion Kr8 att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av att Riksarkivet och landsarkiven har en välutbildad och kompetent personal. Även större myndigheter och kommuner bör ha högskoleutbildade arkivarier (yrkande 1).

Motionärerna bakom motion 2002/03:Kr372 (fp) framhåller att den nya tekniken gör att invånare som är intresserade av arkivmaterial, som t.ex. gäller släktforskning, på ett helt nytt sätt själva kan arbeta med materialet. Mot den bakgrunden bör regeringen se över personalsammansättningen, vad gäller både antal och kompetens, inom de statliga myndigheter som ansvarar för olika arkiv (yrkande 7).

Folkpartiet pekar i sin motion Kr9 på att arkivalier på mindre institutioner ofta blir utsatta för slitage till följd av resursbrist och dålig kunskap om hur arkivalierna bör behandlas. Regeringen bör därför utarbeta en nationell plan för att bevara arkivalier och för utbildning i hur man ska hantera och tillhandahålla sådana arkivalier (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets uppfattning är det självfallet angeläget att arkivmyndigheterna kan upprätthålla en hög och adekvat kompetens hos personalen. De genomgripande förändringarna på teknikområdet utgör en stor utmaning för arkiven och för hela statsförvaltningen. Ett första steg för att nå fram till en ändamålsenlig kompetensförsörjning är att identifiera de behov som finns och som inte är tillgodosedda. Som nämnts ovan har Riksarkivet redovisat sin kunskapsstrategi för regeringen. Det ankommer på myndigheten att söka fullfölja strategin och kontinuerligt anpassa den till nya behov som kan uppstå.

⁶ Uppgifterna har hämtats från Riksarkivets årsredovisning för 2004 s. 58.

Här bör nämnas att arkivmyndigheterna bl.a. ägnar sig åt informations- och utbildningsinsatser och konferensverksamhet för att höja kvaliteten på arkivhanteringen hos de arkivbildande myndigheterna. För att höja kvaliteten på arkivvården ger de ut handböcker och broschyrer. Även enskilda arkivbildare får information och rådgivning genom särskilt organiserade utbildnings- och informationsinsatser.

Det anförda visar att betydande insatser görs både internt inom arkivmyndigheterna och externt gentemot andra arkivbildare för att upprätthålla kompetensen. Något tillkännagivande från riksdagen med anledning av motionsyrkandena är inte påkallat.

Motionerna 2002/03:Kr372 (fp) yrkande 7, 2004/05:Kr8 (kd) yrkande 1 och 2004/05:Kr9 (fp) yrkande 2 avstyrks därmed.

Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag som främst syftar till att regeringen ska låta utreda förutsättningarna för att Sverige ska tillträda Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet avstyrks med hänvisning till att ett sådant arbete redan pågår.

Jämför reservation 10 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Unescos 32:a generalkonferens antog hösten 2003 en konvention för skydd av det immateriella kulturarvet. För att konventionen ska börja gälla krävs att 30 av Unescos medlemsstater undertecknar den. Hittills har fem länder gjort det. I en nyligen publicerad skrift från Unescorådet sägs bl.a. att det av konventionstexten framgår att det immateriella kulturarvet ska ha överförts mellan generationer. Företeelser som är unika för respektive stat ska prioriteras. I första hand ska kulturarv som är hotade säkerställas.⁷

I samma skrift från Unescorådet sägs att de folkliga kulturarven sång, musik, dans och berättande har en svag, nästan obefintlig infrastruktur. Infrastrukturen behövs för dokumentation, forskning och tillgängliggörande.

Motionerna

I motion Kr362 framhåller Kristdemokraterna att Unescokonventionen kan utgöra startskottet för en uppgradering av det immateriella kulturarvet. Motionärerna föreslår att regeringen ska ge Kulturrådet i uppdrag att utreda vad som krävs för att Sverige ska ratificera konventionen (yrkande 3).

⁷ Unescos konvention om skydd för det immateriella kulturarvet, Unescorådets skriftserie 1 2005.

Motionärerna bakom motion Kr340 (c) föreslår att regeringen skyndsamt ska utreda förutsättningarna för att Sverige ska ratificera Unescokonventionen. Ratificeringen bör kunna ske före utgången av 2004 (yrkande 1). Vidare föreslås att en sådan utredning också ska redovisa åtgärder för att utveckla en infrastruktur för traditionsbaserade kulturarv i form av musik, dans, sång och berättande. Motionärerna föreslår också att utredningen ska belysa de behov som finns för att Sverige ska kunna leva upp till en framtida konvention om kulturell mångfald (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Frågan om Sverige ska tillträda Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet bereds inom Utbildnings- och kulturdepartementet. Departementet har tillsammans med Kulturrådet, Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet börjat inventera Sveriges immateriella kulturarv för att bilda sig en uppfattning om vilka nationella åtaganden som krävs för att Sverige ska kunna tillträda konventionen. Det får förutsättas att det påbörjade utredningsarbetet även inrymmer frågor av infrastrukturkaraktär, som nämns i motion Kr340 (c). Utskottet har uppfattat att begreppet avser vilka uppgifter och vilket ansvar som inom detta område kan läggas på olika typer av institutioner, bl.a. inom arkiv- och museisektorn, då det gäller det materiella kulturarvet.

Beträffande förslaget om en framtida Unescokonvention om kulturell mångfald som tas upp i samma motion, Kr340 (c), kan följande nämnas. Unescos generalsekreterare fick 2003 i uppdrag att utarbeta förslag till en sådan konvention. Sverige har varit pådrivande för att den ska komma till stånd. Inom Utbildnings- och kulturdepartementet pågår ett arbete i detta avseende.

Utskottet avstyrker därför motionerna Kr362 (kd) yrkande 3 och Kr340 (c) yrkandena 1 och 2.

Lokalisering av migreringsprojekt

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om att lokalisera Statens ljud- och bildarkivs migreringsprojekt till Norrland och Småland avstyrks av utskottet. Jämför reservation 11 (c).

Bakgrund

I betänkandet Bevara ljud och bild för eftervärlden (SOU 2004:53) behandlas bl.a. frågor om förutsättningarna för det långsiktiga bevarandet av Statens ljud- och bildarkivs (SLBA) analoga samlingar och vad som krävs för att föra över materialet till digitala medier, s.k. migrering.

I SLBA:s samlingar finns ca 4,5 miljoner timmar analogt material (uppgiften är från maj 2004). Materialet består av ca 3 miljoner timmar ljudupptagningar och ca 1,5 miljoner timmar upptagningar av rörliga bilder. I båda fallen lagras materialet i olika format och system. Hittills har 25 000 timmar migrerats till digitala format genom ett projekt som pågått under tio år och sammanlagt krävt ca 17,5 manår. Enligt kommittén är det viktigt att påbörja migrering snarast, eftersom materialet försämras snabbt. Kommittén föreslår därför att ett migreringsprojekt ska startas för att under en tioårsperiod migrera det insamlade materialet. Arbetet ska enligt förslaget bedrivas under SLBA:s huvudmannaskap.

SLBA-kommitténs förslag och remissorganens synpunkter på förslagen behandlas i regeringens forskningsproposition.⁸ Regeringen föreslår att SLBA ska ges bättre förutsättningar i syfte att bl.a. säkra samlingarna. För att bl.a. möta den tekniska utvecklingen föreslår regeringen att SLBA ska tillföras 5 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen en tillfällig resursförstärkning om 10 miljoner kronor för vart och ett av åren 2006 och 2007 för att migrera material från public service-företagen.

Lokaliseringsutredningen har tidigare i år lämnat förslag till regeringen som rör migreringsprojektet. I rapporten Omlokalisering av statlig verksamhet föreslår utredaren att – under förutsättning att regeringen fattar beslut i enlighet med SLBA-utredningens förslag – migreringsprojektet ska lokaliseras till Östersund. På sikt bör regeringen även ompröva den nuvarande lokaliseringen av myndigheten med Östersund som förstahandsval. Regeringen har – efter remissbehandling – nyligen presenterat sina planer på omlokalisering av statlig verksamhet. Frågan om migreringsprojektet har inte aktualiserats i det sammanhanget.

Motionerna

I fyra motioner lämnas förslag till lokalisering av det migreringsprojekt som föreslagits av en statlig kommitté, den s.k. SLBA-utredningen.

I motionerna Kr220 (kd), Kr235 (fp) och Kr253 (c, m) föreslås att migreringsprojektet ska lokaliseras till Norrlands inland. I motion Kr253 (c, m) nämns Sollefteå kommun som en lämplig plats för denna verksamhet. Motionärerna bakom motion Kr313 (s) föreslår att projektet ska lokaliseras till Västervik och Hultsfred i norra Kalmar län.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen kommer före sommaruppehållet att ta ställning till de förslag som regeringen lagt fram i forskningspropositionen och som bl.a. avser en förstärkning av SLBA:s resurser för att möta den tekniska utvecklingen och för att migrera material från public service-företagen. Några förslag beträffande lokaliseringen av migreringsprojektet finns inte i propositionen. Propositionen bereds inom riksdagen av utbildningsutskottet.

⁸ Prop. 2004/05:80 Forskning för ett bättre liv s. 108.

Kulturutskottet anser inte att det är motiverat att riksdagen gör ett tillkännagivande om lokaliseringen av SLBA:s migreringsprojekt. Motionerna Kr220 (kd), Kr235 (fp), Kr253 (c, m) och Kr313 (s) avstyrks därmed.

Förslag om resursförstärkning av arkivområdet

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om resursökningar till arkivområdet avstyrks av utskottet med hänvisning till att dessa frågor får prövas av regeringen i kommande budgetarbete.

Jämför reservationerna 12 (kd) och 13 (c).

Motionerna

I fyra motionsyrkanden framförs förslag om resursförstärkning inom arkivområdet.

Kristdemokraterna påpekar i motion Kr8 att många av de regionala arkiven har stora ekonomiska problem. Arbetet med att samla in och säkerställa information och att göra den tillgänglig kräver större resurser än de har till sitt förfogande. Partiet föreslår därför att riksdagen ska tillkänna för regeringen att de regionala arkiven behöver en permanent förstärkning (yrkande 4).

Centerpartiet ser allvarligt på hot om minskade anslag till filmarkivet i Grängesberg. I motion Kr10 föreslår partiet därför att arkivet ska få ökade anslag för t.ex. teknisk apparatur (yrkande 5). Likaledes bör medel anvisas så att t.ex. Riksarkivet i Fränsta ska kunna behålla beståndet av äldre teknisk apparatur (yrkande 6). I samma motion föreslås också att regeringen ska vidta åtgärder för att stärka arkivområdet när det gäller arbetstillfällen. Det är – menar partiet – viktigt att behålla uppdragen hos dem som har kompetens på små orter där arkiv nu försvinner (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen bör inte göra något uttalande med anledning av Kristdemokraternas och Centerpartiets förslag om resursförstärkningar till arkivsektorn. Det ankommer på regeringen att i anslutning till budgetarbetet för 2006 väga olika angelägna behov mot varandra och därefter lämna förslag till riksdagen.

Motionerna Kr8 (kd) yrkande 4 och Kr10 (c) yrkandena 1, 5 och 6 bör avslås av riksdagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Svenska kyrkans arkiv, punkt 3 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Anna Lindgren (m), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om svenska kyrkans arkiv. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr7 yrkande 1, 2004/05:Kr9 yrkande 3 och 2004/05:Kr10 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill understryka att Svenska kyrkans arkiv är av nationellt intresse även efter det att kyrkan skildes från staten. Vi menar att det är angeläget att den nationella arkivpolitiken omfattar de kyrkliga arkiven. Folkbokföringsmaterialet förs successivt över till landsarkiven, en procedur som kommer att pågå under förhållandevis lång tid. Mot den bakgrunden är det viktigt att de statliga arkiven etablerar ett samarbete med Svenska kyrkan och att den kompetens som finns hos präster och pastorsexpeditioner tas till vara. Vi föreslår därför att samarbetet mellan Svenska kyrkan och de statliga arkiven ska stärkas.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna Kr7 (m) yrkande 1, Kr9 (fp) yrkande 3 och Kr10 (c) yrkande 2.

2. Handikappades tillgång till arkiven, punkt 4 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Anna Lindgren (m), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om handikappades tillgång till arkiven. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr7 yrkande 2, 2004/05:Kr9 yrkande 5 och 2004/05:Kr10 yrkande 4.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motionerna Kr7 (m), Kr9 (fp) och Kr10 (c) anser vi att det är angeläget att personer med funktionshinder blir mer delaktiga av den information som finns i arkiven än vad som nu är fallet. Vi menar därför att Riksarkivet och landsarkiven ska få i uppdrag att tillsammans med handikapporganisationerna kartlägga hur tillgängligheten för funktionshindrade till landets arkiv kan förbättras.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna Kr7 (m) yrkande 2, Kr9 (fp) yrkande 5 och Kr10 (c) yrkande 4.

3. ABM-samverkan, punkt 6 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ABM-samverkan. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr8 yrkande 5 och avslår motionerna 2002/03:Kr369 yrkande 1 och 2003/04:Kr387 yrkande 1.

Ställningstagande

På initiativ av Kristdemokraterna kom en första utredning till stånd om samarbete mellan arkiv, museer och bibliotek, dvs. de s.k. ABM-institutionerna. Partiet har under några år föreslagit att en ny ABM-utredning ska tillsättas, eftersom dessa institutioner har ett särskilt ansvar för att värna kulturarvet. I enlighet med vad som framförs i motion Kr8 (kd) vill jag nu särskilt framhålla betydelsen av att samarbetet mellan ABM-institutionerna förstärks. Därför behöver nu en nationell samordning komma till stånd för att vidareutveckla samarbetet mellan institutionerna.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion Kr8 (kd) yrkande 5 och avslå motionerna 2002/03:Kr369 (kd) yrkande 1 och 2003/04:Kr387 (kd) yrkande 1.

4. Långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information, punkt 7 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Anna Lindgren (m), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om långsiktigt bevarande och tillhandahållande av digital information. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr7 yrkande 3, 2004/05:Kr8 yrkande 3 och 2004/05:Kr9 yrkande 1, bifaller delvis motion 2002/03:Kr353 och avslår motionerna 2002/03:Kr309 och 2004/05:Kr327.

Ställningstagande

Övergången till den digitala tekniken utgör en mycket stor utmaning på kulturarvsområdet. Det papperslösa samhället har medfört att en helt ny typ av material ska bevaras för framtiden. Det finns en risk att Sverige kommer att förlora stora delar av detta digitala kulturarv. Därför är det nu hög tid att utveckla system och rutiner för en arkivstrategi som är anpassad till den digitala miljön. Vi anser därför att regeringen tillsammans med framför allt Riksarkivet bör utarbeta en nationell strategi och en långsiktig handlingsplan för att bevara digitalt material.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna Kr7 (m) yrkande 3, Kr8 (kd) yrkande 3, Kr9 (fp) yrkande 1. Förslaget i motion 2002/03:Kr353 (s) tillgodoses i och med detta och denna motion bör därför delvis bifallas. Motionerna 2002/03:Kr309 (s) och Kr327 (s) bör däremot avslås av riksdagen.

5. Principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelson Liljeroth (m), Anna Lindgren (m), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om principerna för fördelning av statsbidrag till enskilda arkiv. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr9 yrkande 6.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr9 (fp) utgör de enskilda arkiven en viktig del av kulturarvet. De får emellertid endast mycket blygsamma statliga bidrag. Av de 10,3 miljoner kronor som anvisas i statsbudgeten för Riksarkivets ramanslag och som fördelas av Nämnden för enskilda arkiv går nästan 5,7 miljoner kronor till Arbetarrörelsens arkiv. Resterande 4,6 miljoner kronor fördelas på övriga enskilda arkiv. Mot denna bakgrund anser vi att principerna för fördelningen av statsbidragen ska ses över.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion Kr9 (fp) yrkande 6.

6. Idrottsarkiv, punkt 10 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om idrottsarkiv. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr8 yrkande 2 och 2004/05:Kr365 yrkande 16 och avslår motionerna 2002/03:Kr284 och 2002/03:Kr327.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att en rad enskilda arkiv förstörs på grund av okunnighet. Exempelvis har många idrottsföreningar arkiv av kulturhistoriskt värde som riskerar att förstöras eftersom de ansvariga inte förstår värdet av samlingarna. Jag anser att idrottens historia i högsta grad är värd att bevara. Riksidrottsförbundet, specialförbunden och distriktsorganisationerna bör enligt min mening uppmana klubbarna att se till att handlingar inte förkommer. Vidare bör Riksarkivet få i uppdrag att informera föreningar, folkrörelser, organisationer och enskilda om arkivens betydelse och om möjligheterna att bevara arkivmaterial för eftervärlden.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motionerna Kr8 (kd) yrkande 2 och Kr365 (fp) yrkande 16 samt avslå motionerna 2002/03:Kr284 (s) och 2002/03:Kr327 (s).

- 7. De nationella minoritetsspråken och arkiven, punkt 11 (fp, c)**
av Lennart Kollmats (fp), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om de nationella minoritetsspråken och arkiven. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Kr9 yrkande 4 och 2004/05:Kr10 yrkande 3 och avslår motion 2002/03:Kr308.

Ställningstagande

Regeringsuppdraget till Riksarkivet att utveckla arbetsformerna för samarbete med andra institutioner och organisationer om frågor som rör dokument på de nationella minoritetsspråken är ytterst angeläget. Emellertid anser vi att uppdraget ska vidgas så att det innefattar alla språkliga minoriteter som finns i vårt land.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna Kr9 (fp) yrkande 4 och Kr10 (c) yrkande 3 samt avslå motion 2002/03:Kr308 (s).

- 8. Konkurrensfråga, punkt 13 (m, fp)**

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Anna Lindgren (m) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om konkurrensfråga. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr7 yrkande 4.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr7 (m) planerar Riksarkivet att lägga ut kyrkoböcker på Internet, något som redan görs av ett privat företag som säljer uppgifter från kyrkomaterialet till släktforskare. Enligt vår uppfattning bör Riksarkivet ägna sig åt att bevara vårt kulturarv, ett oerhört viktigt uppdrag. Statliga myndigheter bör emellertid inte konkurrera med privat verksamhet.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion Kr7 (m) yrkande 4.

9. Kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna, punkt 15 (fp, kd)

av Lennart Kollmats (fp), Gunilla Tjernberg (kd) och Hans Backman (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kompetensförsörjning vid arkivmyndigheterna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:Kr372 yrkande 7, 2004/05:Kr8 yrkande 1 och 2004/05:Kr9 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi vill understryka vikten av att Riksarkivet och landsarkiven har en välutbildad och kompetent personal. Även större myndigheter och kommuner bör ha välutbildade arkivarier. Vidare anser vi att regeringen bör se över personalsammansättningen inom de statliga myndigheter som ansvarar för olika arkiv både då det gäller antalet anställda och deras kompetens.

Då det gäller mindre institutioner vill vi peka på risken att arkivalier slits på grund av bristande kunskaper om hur de bör behandlas. Regeringen bör därför utarbeta en nationell plan för utbildning i hantering av arkivalier.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motionerna 2002/03:Kr372 (fp) yrkande 7, Kr8 (kd) yrkande 1 och Kr9 (fp) yrkande 2.

10. Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet, punkt 16 (m, fp, kd, c)

av Lennart Kollmats (fp), Kent Olsson (m), Gunilla Tjernberg (kd), Lena Adelsohn Liljeroth (m), Anna Lindgren (m), Hans Backman (fp) och Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr340 yrkandena 1 och 2 samt bifaller delvis motion 2004/05:Kr362 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det immateriella kulturarvet har stor betydelse och därför bör få en framskjuten plats i det kulturpolitiska samtalet. I likhet med vad som anförs i motion Kr362 (kd) menar vi att Unescokonventionen för skydd av det immateriella kulturarvet kan utgöra startskottet för en uppgradering av denna svårgripbara del av vårt kulturarv. Vi delar uppfattningen hos motionärerna bakom motionerna Kr340 (c) och Kr362 (c) att regeringen skyndsamt ska låta utreda förutsättningarna för att Sverige ska kunna tillträda konventionen. Vidare anser vi att en sådan utredning också ska innehålla en redovisning av de åtgärder som krävs för att utveckla en infrastruktur för traditionsbaserade kulturarv i form av musik, dans, sång och berättande.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion Kr340 (c) yrkandena 1 och 2 samt delvis bifalla motion Kr362 (kd) yrkande 3.

11. Lokalisering av migreringsprojekt, punkt 17 (c)

av Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om lokalisering av migrationsprojekt. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr253 och avslår motionerna 2004/05:Kr220, 2004/05:Kr235 och 2004/05:Kr313.

Ställningstagande

Det migreringsprojekt som föreslogs i betänkandet Bevara ljud och bild för eftervärlden (SOU 2004:53) innebär att de analoga samlingarna vid Statens ljud- och bildarkiv (SLBA) förs över (migreras) till digitalt medium. Regeringen har nu i forskningspropositionen lämnat ett förslag som har betydligt mindre omfattning än det som fanns i den s.k. SLBA-utredningen. Jag anser i likhet med vad som anförs i motion Kr253 (c, m) att projektet ska lokaliseras till Västernorrlands län. Ett lämpligt ställe för verksamheten är Sollefteå kommun.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion 2004/05:Kr253 (c, m) och avslå motionerna Kr220 (kd), Kr235 (fp) och Kr313 (s).

12. Förslag om resursförstärkning av arkivområdet, punkt 18 (kd)

av Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förslag om resursförstärkning av arkivområdet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr8 yrkande 4 och avslår motion 2004/05:Kr10 yrkandena 1, 5 och 6.

Ställningstagande

Som framgår av motion Kr8 (kd) har många av de regionala arkiven stora ekonomiska problem. Arbetet med att samla in och säkerställa information och att göra den tillgänglig kräver betydligt större resurser än de har till sitt förfogande. Trots att besöken vid de regionala arkiven ökar och att de blivit en allt viktigare resurs för både privat och offentlig sektor har det statliga anslaget under flera år varit oförändrat. Det är visserligen välkommet att ett treårigt nationellt uppdrag nu ska inrättas på arkivområdet, vilket innebär att en miljon kronor kommer att anvisas under tre år till ett av arkiven. Det är emellertid inte tillräckligt. Därutöver krävs att regeringen i kommande budgetproposition lämnar förslag till en permanent ökning av anslaget till regional arkivverksamhet.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion Kr8 (kd) yrkande 4 och avslå motion Kr10 (c) yrkandena 1, 5 och 6.

13. Förslag om resursförstärkning av arkivområdet, punkt 18 (c)

av Lars-Ivar Ericson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förslag om resursförstärkning av arkivområdet. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Kr10 yrkandena 1, 5 och 6 samt avslår motion 2004/05:Kr8 yrkande 4.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion Kr10 (c) anser jag att arkivområdet i framtiden borde kunna generera nya arbetstillfällen. Det är då viktigt att arkiv på små orter inte läggs ned utan att de kan fortleva och upprätthålla

sin kompetens. Sverige besitter mycket kompetens inom arkivområdet. Regeringen bör därför se till att arkivområdet stärks framöver när det gäller arbetsillfällan. Även filmarkivet i Grängesberg bör få en resursförstärkning för att bl.a. kunna införskaffa teknisk apparatur. Likaledes bör medel anvisas så att t.ex. Riksarkivet i Fränsta ska kunna behålla beståndet av äldre teknisk apparatur.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion Kr10 (c) yrkandena 1, 5 och 6 och avslå motion Kr8 (kd) yrkande 4.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:124 Arkivfrågor:

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att inrätta ett tidsbegränsat nationellt uppdrag inom arkivområdet (avsnitt 4).

Följdmotioner

2004/05:Kr7 av Kent Olsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samarbete med de kyrkliga arkiven.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgängligheten för funktionshindrade till landets arkiv.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell strategi och en långsiktig digitaliseringsplan för bevarande av digitalt material.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statliga myndigheter inte skall konkurrera med privat verksamhet.

2004/05:Kr8 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av välutbildade arkivarier.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksarkivet bör få i uppdrag att utöka sitt arbete med att informera och utbilda folkrörelser och organisationer om arkivens betydelse.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell strategi och en långsiktig digitaliseringsplan för bevarande av digitalt material.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de regionala folkrörelsearkiven.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad nationell samordning av ABM-samarbetet.

2004/05:Kr9 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en handlingsplan för långsiktigt bevarande av digital information.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en nationell plan för bevarande av arkivalier och för utbildning i hantering och tillhandahållande av sådana arkivalier.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om samarbete med de kyrkliga arkiven.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att vidga Riksarkivets uppdrag till att omfatta även andra språkliga minoriteters arkiv än de nationella minoriteternas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett närmare samarbete med handikapporganisationerna för att öka tillgängligheten till arkiven.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet att göra en översyn av principerna för fördelning av statliga bidrag till enskilda arkiv.

2004/05:Kr10 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stärka framtiden för arkivområdet när det gäller arbetstillfällen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att samarbetet mellan Svenska kyrkan och övrig arkivverksamhet bör stärkas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skrivningen om arkivering av minoritetsspråk bör vidgas så att den innefattar alla minoriteter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett närmre samarbete med handikapporganisationerna med tanke på tillgängligheten till arkiven.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ökade anslag till filmarkivet i Grängesberg.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att resurser bör ges för behållandet av viss äldre teknisk apparatur.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Kr284 av Ola Rask och Cinnika Beiming (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder för att säkra idrottens historiska arv.

2002/03:Kr285 av Ann-Kristine Johansson och Helena Zakariasén (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medborgarna och det gemensamma kulturarvet.

2002/03:Kr308 av Kristina Zakrisson och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett samiskt centralarkiv i Jokkmokk.

2002/03:Kr309 av Lennart Klockare och Birgitta Ahlqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en enhet för forskning och utveckling knuten till Riksarkivet.

2002/03:Kr327 av Jarl Lander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om föreningars skyldighet att upprätta en handlingsplan för hur material skall arkiveras.

2002/03:Kr348 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen beslutar att det nationella uppdraget att vårda det nationella skrivna kulturarvet tilldelas Riksarkivets byrå SVAR i Västernorrlands län.

2002/03:Kr349 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om SVAR i Ramsele.

2002/03:Kr351 av Agneta Lundberg och Susanne Eberstein (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om digitalisering av SVAR:s arkivmaterial.

2002/03:Kr352 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om regelverk och organisation för landets offentliga arkiv.

2002/03:Kr353 av Ann-Kristine Johansson och Kristina Zakrisson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs i fråga om en långsiktig handlingsplan för bevarande och tillgängliggörande i digital form av vårt kulturarv.

2002/03:Kr369 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny ABM-utredning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om verksamheten vid SVAR.

2002/03:Kr372 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av personalsammansättningen, både till antal och kompetens, inom de statliga myndigheter som ansvarar för olika arkiv.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändringsprogram för hur arkiven skall bli fullständiga då post går via e-post och information datoriseras.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:Kr327 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

12. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändringsprogram för hur arkiv skall bli fullständiga då post går via e-post och information datoriseras.

2003/04:Kr369 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om SVAR – Riksarkivet.

2003/04:Kr387 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny ABM-utredning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Kr220 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att produktionen av digitaliserat ljud och bild förläggs till Norrlands inland.

2004/05:Kr235 av Yvonne Ångström och Hans Backman (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förläggning av produktion av digitaliserat ljud och bild samt arkivering av produkterna i Norrlands inland.

2004/05:Kr253 av Birgitta Sellén och Bertil Kjellberg (c, m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att placera produktionen av digitaliserat ljud och bild till Västernorrlands län.

2004/05:Kr313 av Krister Örnfjäder m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om etablering av migreringsverksamhet i Västervik och Hultsfred.

2004/05:Kr327 av Lennart Klockare (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevarande av digitalt material.

2004/05:Kr328 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om SVAR – Riksarkivet.

2004/05:Kr340 av Sven Bergström och Birgitta Sellén (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ratificering av Unescos konvention till skydd för det immateriella kulturarvet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja traditionsbaserade kulturarv i form av sång, musik och dans.

2004/05:Kr362 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Unescos konvention till skydd för det immateriella kulturarvet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arkivutredningen.

2004/05:Kr365 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vårda det idrottshistoriska arvet.